

## '98 års Riksstämman

Stämman var planerad tillsammans med ett en-dagsseminarium som behandlade den nya tandvårdsförsäkringen.



Sidan 4



### Vardagsbekymmer

## Jag är förbannad!

Felleveranser från Hjälpmedelscentralen är något som retar upp mig, tycker signaturen Susanna.

Tycker du någonting är fel, bra, roligt – skriv då till "Fria ord".

Sidan 17

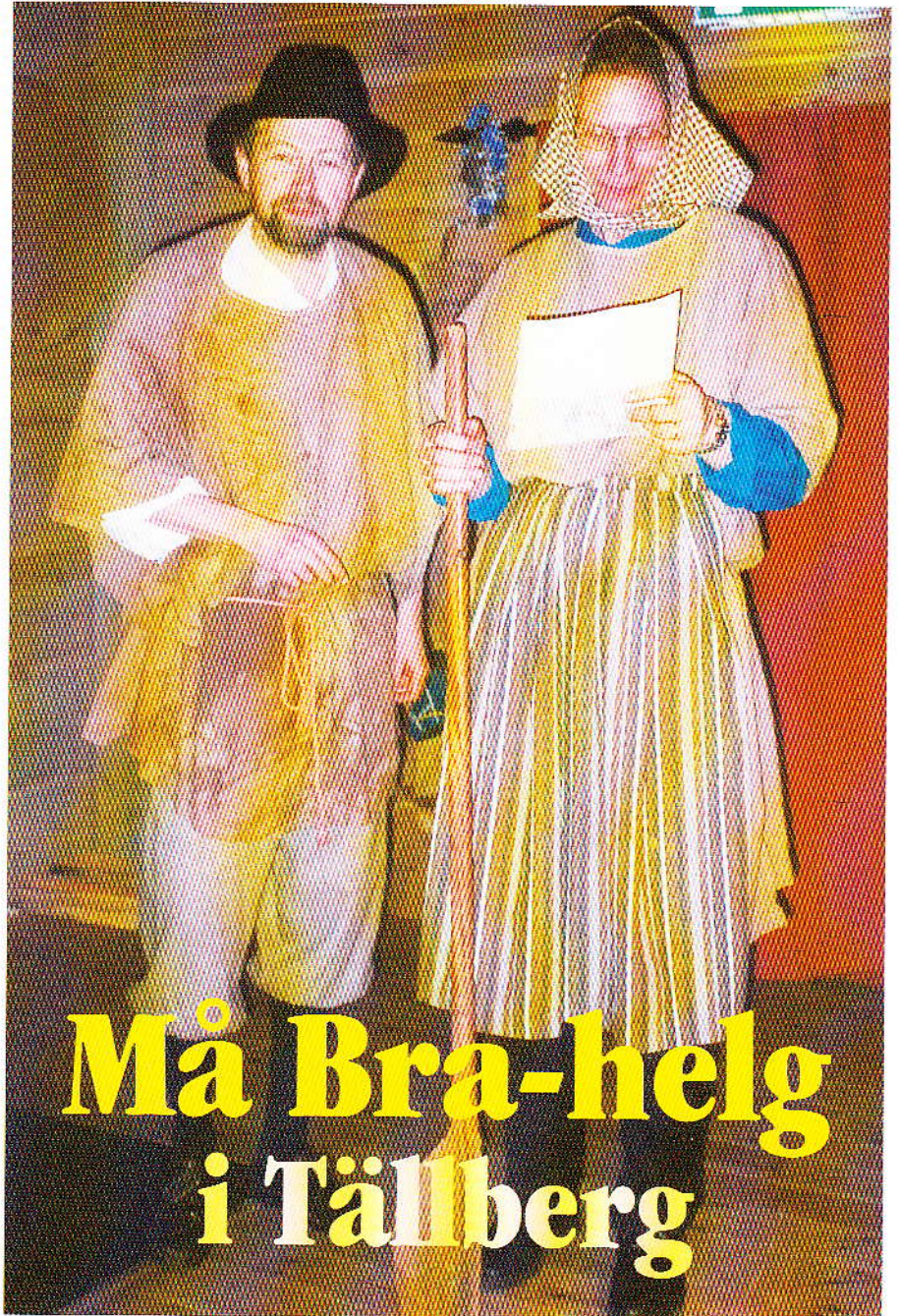


### Ny broschyr för

## Laryngectomerade

Legitimerade logopeden Erna Gustavsson vid logopedmottagningen i Karlstad har tillsammans med Sten-Ove Pettersson, själv laryngectomerad, arbetat fram en välkommen informationsbroschyr.

Sidan 11



# Må Bra-helg i Tällberg

Må Bra-helgen på Hotell Dalecarlia i Tällberg den 17 till 19 april blev en klar succé. Det var alla rörande eniga om. God mat, trevlig samvaro och intressanta utflykter bildade ett fint minne.

Sidorna 12 - 15

## Innehåll

- |    |   |    |   |
|----|---|----|---|
| 3  | Ledare.<br>LARYS nye redaktör för pennen.   | 12 | Må Bra-helg i Tällberg.   |
| 4  | '98 års Riksstämman.  | 16 | Aloha! Rapport från en träff på Stensunds folkhögskola.   |
| 5  | Rehabresa till Norge.   | 17 | Fria ord. Läsarna har ordet.<br>Tandvården reformeras.  |
| 6  | Rekreationsresa till Teneriffa.<br>Ny ordförande i Laryngfonden.  | 18 | Utställning.  |
| 7  | Till havs! Om en trevlig seglats.<br>P-tillstånd i EU-länder.<br>Många fel hos FK.                            | 19 | Aktivt anti-rökarbete.  |
| 8  | Lättare att få full förtidspension.<br>Hans-Åke slutar.<br>Lagen kringgås vid avsked av lönebidragsanställda. | 20 | 75-årig tant håller koll på OS med hjälp av Internet.<br>Ale kommun blir först i landet med efterfrågad utbildning. |
| 9  | Vad är det djur kan.  | 21 | Bilaga till ansökningsblankett.   |
| 10 | Studie i omvårdnadsfrågor.  | 22 | Projekt Rumänien.<br>Bo Persson nominerad.<br>Dansk Landskurs.  |
| 11 | Ny broschyr för Laryngectomerade.   |    |   |

*Hoppas Du får en trevlig och givande lästund.*



Nästa nummer utkommer i december 1998  
Manusstopp 9 november

## SVENSKA LARYNGFÖRBUNDET

- har läns- och regionföreningar verksamma över hela landet,
- har kontakt med motsvarande förbund i andra länder,
- har förtroendeanslutna läkare, tandläkare, logopedier, kuratorer och dietister,
- är en av huvudmännen i Cancerfonden,
- tillhör handikappförbundets samarbetsorgan,
- finansieras genom medlemsavgifter och anslag, bla statliga organisationsstödet,
- har instiftat fristående Stiftelsen Laryngfonden, som bl a ger rehabiliteringsstöd till de som drabbats av cancer i öron, näsa och halsområdet,
- arbetar för lika rätt till behandling, vård och rehabilitering samt för social trygghet,
- utger tidskriften LARY,
- värnar sina medlemsgruppers intressefrågor.

## Laryngförbundets Tidskrift

# LARY

Årgång 25 • Nr 2-3 / 1998

Ansvarig utgivare Bo Persson

Redaktör Gun-Marie Larsson  
Svenska Laryngförbundet  
Barks väg 14, 170 73 SOLNA  
tel. 08-655 83 10 / fax 08-655 46 10

Medarbetare i redaktionen  
Elise Lindqvist och Susanna Ruben

Svenska Laryngförbundet  
Kansli

Besöks- och postadress  
Barks väg 14, 170 73 SOLNA  
Tel. 08-655 83 10, Fax 08-655 46 10  
Texttelefon 08-655 43 20  
Postgiro 85 17 54-2  
Bankgiro 5703-3573

Förbundsordförande Bo Persson  
Övre Hantverksgatan 20 A  
831 36 ÖSTERSUND  
Tel. 063-12 30 41  
Mobil 070-512 51 96

Kassaförvaltare Gert Hall  
Kastvindsvägen 2, 231 55 TRELLEBORG  
Tel. 0410-489 65 även fax  
Mobil 070-524 89 65

Föreningskonsulent Anders Öhrling  
Svenska Laryngförbundet  
Barks väg 14, 170 73 SOLNA  
Tel. 08-655 83 10

Stiftelsen Laryngfonden  
Barks väg 14, 170 73 SOLNA  
Tel. 08-655 40 01  
Postgiro 91 82 58-5  
Bankgiro 5793-0661

Grafisk form Bertil Ankarberg  
Text & Bild, Vällingby

Tryck Moderna Grafiker  
Stockholm, 1998



# Mättat dubbelnummer med ny redaktionsgrupp

Som ansvarig utgivare av LARY har jag nöjet i och med detta dubbelnummer 2-3 hälsa en ny redaktionsgrupp välkommen, Gun-Marie Larsson, Elise Lindqvist och Susanna Ruben. Idel "tjejer" alla förutsättningar för att det skall bli en bra produkt!

Gun-Marie Larsson redaktionsansvarig och Elise Lindqvist känner vi väl sedan tidigare, däremot icke Susanna, som är en ny medlem i vårt förbund. Hon har en litterär bakgrund och ett intresse för barnpedagogik och samhällsfrågor.

Susanna är glossektomerad och presenteras närmare på annan plats i tidningen.

Vi har även träffat överenskommelse med tryckeriet Moderna Grafiker att producera

vår tidning LARY. Laryngförbundet anlitar Moderna grafiker för tryck av kuvert, brevmarker, kort av Carl Antons konstverk etc.

Dubbelnumret 2-3, vilket har tillkommit bl.a. på grund av kostnadsskäl när vi icke fann en lämplig redaktör. Som bekant är vår upplaga icke stor så det gäller att hålla utgifterna så låga som möjligt. Det är ju alltid spännande när man börjar på ny "kula" s.a.s. Jag är full av tillförsikt att LARY blir en bra tidning samt en påminnelse att vi syns utåt.

Samtidigt vill jag ta tillfället att påminna att vi förväntar oss rapporter, repotage etc. utifrån våra föreningars aktiviteter vilket vi finner ett nöje att i sin tur publicera i LARY.

Med vänlig hälsning  
Bo Persson □

## Från projektledare till redaktionsansvarig

**Från projektledare till seminarieansvarig till fondordförande till redaktör för tidningen Lary, allt inom Svenska Laryngförbundet och Stiftelsen Laryngfondens regi.**

Mina arbetsuppgifter inom förbundet har varit nya utmaningar vilka gett erfarenhet och nya kunskaper för mig och som jag tror mig veta har varit till glädje för förbundets medlemmar och anhöriga.

Nya redaktionens målsättning är densamma som föregående redaktion, dvs att göra en så läsvärd och informationsrik tidning som möjligt. Vår förhoppning är att få till stånd ett samarbete med Er läsare genom att Ni bevakar och skickar in information och intressanta synpunkter som kan publiceras i tidningen.

Tidningens nya utförande med

ny lay-out och ny tryckare är beslutat i förbundsstyrelsen, därefter får vi i redaktionen, inom de ekonomiska ramarna, fria händer att utforma nya idéer till att ständigt förbättra tidningen.

Mina medarbetare i redaktionen är Elise Lindqvist, en "kändis" för de flesta medlemmarna. Elise har varit anställd på förbundets kansli sedan 1983. Under de senaste åren även ingått i redaktionen för Lary.

Susanna Ruben är relativt ny inom förbundet, men välkänd för mig eftersom hon har opererats för munhålecancer på Karolinska sjukhuset, där jag arbetar som kurator. Susanna är fritidspedagog, inom vilket område hon är starkt engagerad genom sitt författande av litteratur. Böckerna används idag som kurslitteratur inom psykologi- och

lärarutbildningen. Susanna har, genom sin kunskap och erfarenhet av barn, varit eftertraktad som föredragshållare ute i landet.

En "idéespruta" och värdefull "kunskapskälla" inom tidnings- och reklambranschen är Gunnar Schneider, vilken varit egen företagare inom denna bransch. Gunnar är ordförande i Stockholms läns Laryngförening. Vid denna tidnings tryckning har jag tagit kontakt med Gunnar för att få hans medverkan i tidningsarbetet. Jag vet att ett samarbete med honom skulle innebära en resurs för tidningen (övertalning pågår).

Min uppmaning till Er läsare är; skicka insändare, artiklar, berättelser, tankvärda ord.....

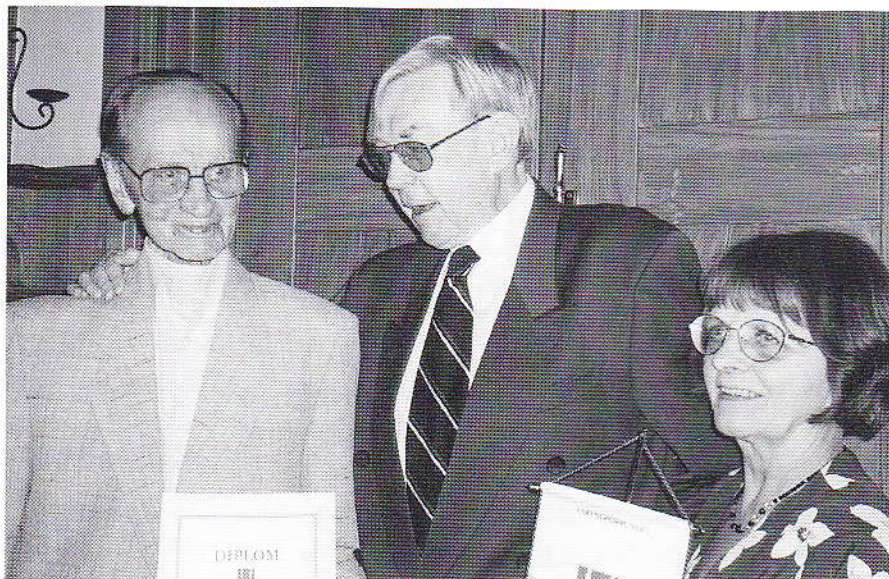
Gun-Marie Larsson □

# '98 års Riks- stämma

1998 års Riksstämma var planerad tillsammans med ett seminarium. Gun-Marie Larsson och Bo Persson hälsade de närvarande välkomna. Ingemar Färm och Karin Lund från HSO var inbjudna som föreläsare. Ingemar informerade om Agenda 22. Karin föredrog delar av den nya tandvårdsförsäkringen som skall börja gälla fr o m år 1999.

Vidare höll förbundets förtroendeläkare Richard Kuylenstierna ett mycket intressant föredrag bl a om de senaste rönen inom kirurgin för strup- och munhåle cancer.

På kvällen samlades riksstämmans ombud samt inbjudna gäster för att inta en gemensam supé. Under måltiden underhöll trubaduren Anders Fröling. Förbundsordföranden hade nöjet att överlämna Svenska Laryngförbundets hedersmedlemsutmärkelse till kassören i Hallandföreningen Olle Hansson. Olle som är och har varit en mycket aktiv medlem i många år inom förbundets verksamhetsområde, tackades för allt arbete och intresse han lagt ner för våra medlemmar, en gedigen "kämpe". GRATTIS Olle!



Riksstämman öppnades av förbundsordförande planenligt på den andra dagen. PRO-ordförande Lage Andreasson utsågs till stämмоordförande. Stämmans dagordning behandlades, med Lages klubbföring genomfördes mötesförhandlingarna skickligt och korrekt. Det tackar vi för.

1997-års verksamhetsberättelser genomgicks och godkändes. Styrelsen beviljades enhälligt ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret. Det konstaterades att förbundet har ett väl fungerande kansli, administration samt en hygglig ekonomi. Förbundet fortsätter arbetet med uppsökande verksamhet för att finna ytterligare handikappade inom förbundets verksamhetsområde.

Gun-Marie Larsson avtackades för allt arbete som förtjänstfullt utförts såsom Stiftelsens Laryngfondens ordförande.

Efter Riksstämmans genomförda val samt efter styrelsens konstitu-

ringar fick Svenska Laryngförbundets samt Stiftelsen Laryngfondens styrelse nedanstående sammansättningar:

## -Förbundsstyrelsen

<b>Bo Persson</b>	ordförande
<b>Gert Hall</b>	kassaförvaltare
<b>Sven-Olof Gardelin</b>	sekreterare
<b>Siv Baglien</b>	v.ordf./studieansvarig
<b>Gunilla Beling</b>	ledamot
<b>Hans-Åke Ellvén</b>	ledamot
<b>Kenneth Ohlsson</b>	ledamot (nyval)
<b>Sten-Ove Pettersson</b>	suppleant
<b>Gunnar Schneider</b>	suppleant
<b>Jozef Valaszka</b>	suppleant (nyval)

## -Fondstyrelse

<b>Gert Hall</b>	ordförande (nyval)
<b>Kjell Andersson</b>	v.ordförande
<b>Bo Zachrisson</b>	kassaförvaltare (nyval)
<b>Gunnar Persson</b>	ledamot (nyval)
<b>Kaarlo Vuolle</b>	ledamot (nyval)
<b>Tord Andéring</b>	suppleant (nyval)
<b>Bo Persson</b>	suppleant
<b>Ingvar Ståhl</b>	adjungerad
<b>Monica Lindahl</b>	adjungerad

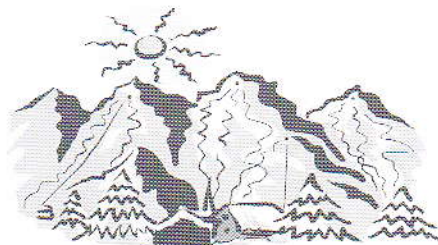
Bo Persson och Gert Hall □



• (Överst) Förbundsordförande Bo Persson överlämnade hedersmedlemsutmärkelsen till kassören i Hallandföreningen, Olle Hansson.

• (T. v) En glad trubadur - Anders Fröling - satte en särskild färg på årets Riksstämma.

# Rehabiliteringsresa *till Norge*



**Så var det dax igen, att få uppleva en underbar bussresa. Det är Sydöstra Laryngföreningen som besökt Norge.**

Vi startade den 1 juni i Finspång för vidare färd till Norrköping, Linköping och Jönköping där fler resenärer anslöt sig. Sammanlagt var vi 37 deltagare.

Via Svinesundsbron kom vi till Oslo - Gejlo - Eidfjord - Bergen - Edland, södra delen av Hardangervidda - Sandefjord och färja över till Strömstad. Vi var hemma igen på kvällen den 6 juni.

Oslo såg vi tillsammans med humoristisk och kunnig guide och vi besökte bl a Sjöfarts- och Frammuséet.

Vi gjorde en utflykt med tåg på Flåmsbanan. Den är ca 20 km lång och stigningen är 868 m. Banan går

på hyllor i fjällsidan och genom många tunnlar. Under den tågresan fick vi vara med om tre årstider: vinter, vår och sommar. Fantastiskt vackert. Så många vattenfall, fjordar, höga berg och smala slingriga vägar – allt detta på en gång är det nog bara Norge som kan visa upp.

Vid Eidfjord besökte vi Kjeåsen, en av världens mest isolerade gårdar. En stig längs fjällväggen, ca 600 m upp, var den enda vägen och allt som behövdes fick bäras dit.

När sedan Sima kraftverk byggdes 1974 fick de äntligen en väg, vilket var tursamt för oss! Naturligtvis besökte vi även kraftverket som ligger 700 m in i berget.

Det sägs att det bara regnar i Bergen och det kom också en regnskur när vi var där men det var även solsken. Här hade vi också en guidad sightseeing och gick

omkring bland alla vackra trähus m.m., samt parkerna med alla Rhododendron som stod i full blom.

Vi har åkt på många slingrande högfjällsvägar, genom massor av tunnlar och på smala vägar där det ej går att mötas, över Hardangervidda där det bara var snötäckta fjäll och där vi stannade för att få kasta lite snöboll. Färden fortsatte ner mot kusten där det fanns mycket fruktodlingar på den smala landremsan mellan fjällväggarna och fjordarna.

Det har varit en fantastisk resa och vi gör gärna om den med samma säkra chaufför och trevliga sällskap.

*Hälsningar från  
Sydöstra Laryngföreningen  
genom Siv och Ingegerd* □

• *Halva styrkan i aktern på "Fram" – Norsk Sjöfartsmuseum.*



## Rekreationsresa till **Teneriffa**



**Stockholms läns laryngförenings friskvårds-, rehabilitering- och rekreationsresa till Teneriffa 8-22 februari 1998 – en personlig utvärdering gjord av en laryngektomerads anhörig.**

Efter mycket nedlagt arbete av vår reseansvarige, Tord Andéhring, för att finna en bra och billig resa till värmen och solen kom vi iväg till Playa de las Americas på Teneriffa. Flygresan gick bra och vi installerade oss på hotell Mare Verde i Torviscas-området.

Gruppen bestod av 26 föreningsmedlemmar plus en sjuksköterska. Vår sjuksköterska – distriktssköterskan Maria Engström – hade mottagning varje dag mellan kl. 9.00-10.00 och stod dessutom vid behov till vårt förfogande dygnet runt vilket kändes tryggt.

Hon engagerade sig även i att ordna trevliga utflykter och gemensam samvaro.

### • Lätt att andas

Första kvällens promenad i ljum, syrerik och lättandad luft var en ljuvlig upplevelse efter den långa och råkalla vintern i Sverige.

Så följde 14 dagar av ca 25 graders värme och sol. Tillvaron upplevdes lätt och skön, speciellt för de opererade. Endast under en dag blåste sandbemängd vind från Afrika och gjorde andningen svårare.

Vi ordnade informella aktiviteter i form av gemensamma morgonpromenader, strandvistelser med möjlighet till bad i havet för den som så kunde, måltider och marknadsbesök. Var och en deltog efter ork och önskan.

### • Duktiga guider

Eftersom vi hade två yrkeschauffö-

rer, bröderna Arne och Lasse, med i gruppen och dessutom tillgång till förnämliga guider – Rigmor och Mats Hobro, ett par som i många år semestrat på Teneriffa – kunde vi hyra två minibussar och åka på en heldagsutflykt runt ön.

Vi åkte naturligtvis till berget Teide men fick även bese kyrkan i Candelaria med Kanarieöarnas skyddshelgon "den svarta madonnan" plus mycket, mycket, mycket mera.

Jag gjorde ett studiebesök på Clinica Vintersol och samtalande med Pablo GonzalesDorta, direktör och ansvarig för anläggningen. Vintersol är en mycket välutrustad privat anläggning för rehabilitering och friskvård av handikappade men tyvärr ett alltför dyrbart alternativ för oss i Laryngföreningen. Kostnad ca 1700 kr/dygn och person.

Rehabilitering och rekreation för de som drabbats av cancer i öron, näsa och halsområdet kan troligtvis ordnas på ett billigare sätt, vilket vår resa är ett fint bevis på.

Att en mycket god sammanhållning i vår grupp med många gemensamma aktiviteter skapade trivsel, social trygghet och förnyat livsmod var vi nog ense om.

Stort TACK till Svenska Laryngförbundet som genom generöst bidrag från Stiftelsen Laryngfonden gjorde det möjligt för så många medlemmar i Stockholms läns Laryngförening att kunna delta i denna livslustresa.

Ulla Pettersson □

## Byte av ordförande i Stiftelsen Laryngfonden

Med en storslagen och vacker blomsteruppsättning blev jag, på Svenska Laryngförbundets Riksstämman, avtackad för mina två år som ordförande i fondstyrelsen.

Att arbeta med styrelsen har för mig inneburit hårt arbete, många nya värdefulla bekantskaper, lärrika kunskaper i styrelsearbete och nya insikter i olika myndigheters arbete och beslut.

Jag önskar med dessa rader tacka alla de människor som direkt eller indirekt arbetat med mig i fonden samt önska nya styrelsen LYCKA TILL i deras fortsatta arbete i Stiftelsen Laryngfonden.

Gun-Marie Larsson □



• SLF:s ordförande Bo Persson avtackar avgående fondordföranden Gun-Marie Larsson.

# Till havs!

## Sydöstra Laryngföreningen var ute och seglade.

I samband med föreningsmötet den 8 augusti, företog Sydöstra Laryngföreningen en båtresa med passagerarbåten M/S Kung Sverker.

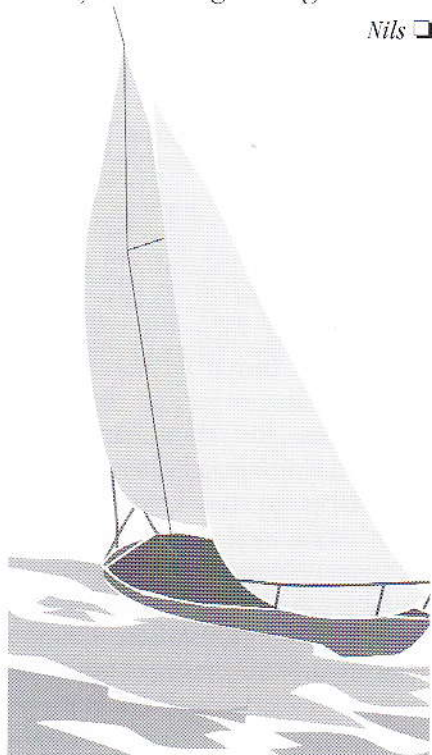
Den utgick från hamnen i Motala på Göta Kanal genom staden, utför slusstrappan vid Borens-hult, ner på sjön Boren. Vid Borensberg vänder båten och går samma tur tillbaka.

En verkligen lyckad dag med vackert väder och en skeppare som, på återresan, berättade om Ulvåsa slott som ligger utmed Boren, om kanalens historia och om bebyggelsen utmed kanalen, bland annat Motala Verkstad.

När vi passerade Baltzar von Platens monument signalerade båten, som brukligt är att passagerarbåtar gör som går i Öst-Västlig riktning. Som avslutning på resan rundade vi fontänen i Motalaviken, där man ser gatorna som går i solfjäderform ner mot viken. (Motala symbol).

Vad jag kunde höra var deltagarna nöjda med dagens begivenheter.

Nils □



Parkeringsstillstånd för funktionshindrade

## gäller i alla EU-länder

Europarådet och Europaparlamentet har kommit överens om att nationella parkeringsstillstånd ska gälla över hela EU. Det innebär att en funktionshindrad i ett EU-land kan använda sitt parkeringsstillstånd i andra EU-länder. Dessutom bestämdes att parkeringsstillståndet knyts till personen och inte till ett visst fordon.

(ikapp) □



## Många fel i försäkringskassornas arbete

Av försäkringskassornas ärenden har åtta procent handlagts på fel sätt. Det rapporterar Riksförsäkringsverket i sin årsredovisning.

Det är kassorna själva som fått rapportera in sina fel till Riksförsäkringsverket. Bristerna gäller dels att människor fått fel ekonomisk ersättning, dels handläggningen i största allmänhet. I vissa fall har inte underlagen varit kompletta innan bedömningar gjorts.

– Det här är alldeles för hög felprocent, säger Jan Andersson, ekonomichef på Riksförsäkringsverket. Man skulle kunna acceptera någon procent felaktigt handlagda ärenden men inte så här många. Jan Andersson poängterar dock att 1997 är första året man gjort en bedömning av bristerna och därför inte har något att jämföra med. Det rör sig heller inte om några stora summor, totalt sett, menar han.

Under senare år har försäkringskassorna varit med om stora besparingsåtgärder. Man har dragit ner personalstyrkan från 17 000 till 13 000 personer. I reda pengar gör det 1 miljard. Hela den administra-

tiva budgeten för landets försäkringskassor ligger på 5 miljarder.

Det har varit besvärligt för kassorna, säger Jan Andersson. Den nya lagstiftningen har också snarat till regelverket. Det har varit svårt att tyda och förstå de nya reglerna. Neddragningarna har också fört med sig ökad brist på kompetens. Under 1998 satsas 25 miljoner kronor på att kvalitetssäkra ärendehantering.

(ikapp) □

I ovanstående artikel kan man läsa att det varit synd om försäkringskassorna och dess personal vilket man till viss del kan förstå.

Men den stora viktiga delen i detta är ju den enskilde individen som blir drabbad på grund av kassornas besparingar och dåliga kunskaper om olika handikapp.

Det finns personer i vår medlemskara som blivit orättvist behandlade men tack vare hjälp från förbundet fått upprättelse.

Än en gång säger jag, nöj er inte med att skicka in handlingarna per post utan överlämna dem personligen till handläggaren så att ni får möjlighet att informera om de olika problem som ni har. Man skall ju komma ihåg att en i grunden angiven sjukdom orsakar olika problem hos varje enskild person t.ex. mun-torrhet, sväljproblem och andningsproblem som kan påverkas av olika vädertyper.

Per-Arne Herbertson  
f.d. redaktör □

# Lättare att få hel förtidspension

Det ska bli lättare att få hel förtidspension nästa år. Kraven på att arbetsförmågan ska vara helt nedsatt mjukas upp och det ska räcka med att arbetsförmågan är "i det närmaste helt nedsatt" för att få full pension. Det föreslår regeringen i en proposition.

En utredning i höstas ville att förtidspensionärer skulle vara aktiva och kunna arbeta och samtidigt ha kvar sin pension i något reducerat skick i bakgrunden. Detta säger regeringen nej till med motivet att pensionen inte ska vara en livslång försörjningsgaranti. Den som kan arbeta en längre tid, avlönat eller oavlönat, kan räkna med att få förtidspensionen omprövad. Ideellt arbete och politiska uppdrag ses däremot med blida ögon, förutsatt att det inte är en heltidssysselsättning.

Målet är att förtidspensionen ska vara 65 procent av den tidigare inkomsten. Men regeringen talar inte om på hur många år inkomsterna ska beräknas. Hur hög pensionen blir ska utredas vidare men en förtidspensionär ska ha rätt att leva på mer än vad socialbidraget ger. Nivån ska ungefär vara i nivå

med folkpensionen, menar regeringen. Och den som behöver ska också kunna få bostadstillägg.

Personer som aldrig yrkesarbetat får en garantinivå som är relativt låg för ungdomar men som sedan stiger med ökad ålder. Detta för att inkomstutvecklingen ska likna den som är i arbetslivet. Att unga får mindre motiverar regeringen också med att det "motverkar missriktade ekonomiska incitament för funktionshindrade ungdomar att söka sig till förtidspension istället för att utbilda sig". Förutom uppmjukningen av kraven för att få full pension innehåller regeringens proposition få förslag. Däremot är det gott om oklara punkter som ska utredas vidare. Till exempel vilken ersättning långtidssjukskrivna ska få. Det nya systemet ska sjösättas 2001.

(ikapp) □

## Hans-Åke slutar

Hans-Åke Ellvén, en ansvarsfull och trogen föreningskonsult, har slutat sin anställning på Svenska Laryngförbundet. Hans-Åke har övergivit oss kanslipersonal och Stockholm för ett boende i södra Sverige.

Vi saknar Ditt glada skatt, Din alltid hjälpsamma hand, Din kopia-torsvana och Dina roliga vitsar.

Elise, Birgitta, Monica  
och Gun-Marie □



## Lagen kringgås för att avskeda lönebidragsanställda

Arbetshandikappade ska enligt lagen ha en starkare anställningstrygghet än andra. Men detta kan kringgås.

Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm försöker just nu avskeda 17 lönebidragsanställda. Uppsala Universitet kunde för ett par år sedan på liknande sätt specifikt avskeda lönebidragsanställda.

När personal ska avskedas så ska det göras enligt särskilda regler. Enligt lagen om anställningsskydd ska anställda med samma arbetsuppgifter slås ihop till en grupp. Den i gruppen som varit anställd kortast tid få då gå.

Naturhistoriska Riksmuseet ska nu göra sig av med totalt 33 anställda och för detta ändamål har 21 grupper skapats. 16 av dessa grupper innehåller bara en person. På detta sätt kan museet varsla 17 anställda med lönebidrag, trots att dessa enligt lagen om anställningsskydd ska ha företräde till fortsatt anställning, oberoende av turordningsreglerna.

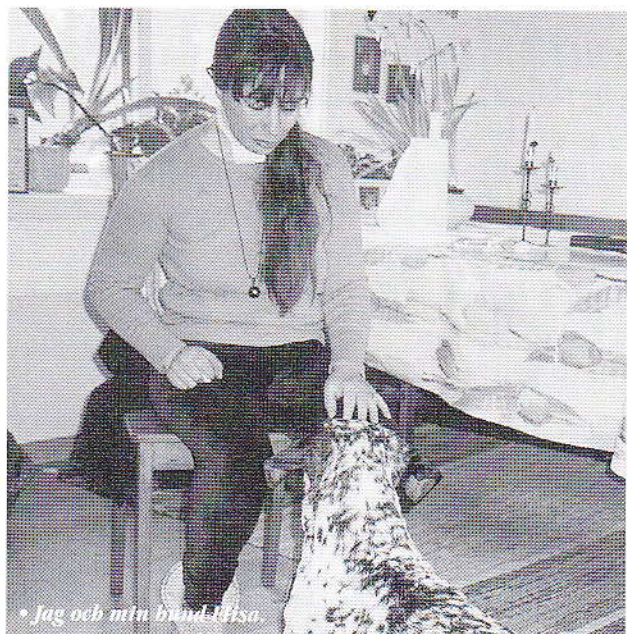
Uppsala Universitet inrättade för ett par år sedan på liknande sätt turordningsgrupper och 16 arbetshandikappade personer miste då sitt lönebidragsarbete. Facket anmälde fallet till Arbetsdomstolen. Trots att uppsägningarna stod fast så förlikades parterna. Detta sätt att använda turordningsgrupper prövades därför aldrig arbetsrättsligt.

– Det tycker jag är synd för det skulle ha varit intressant att få saken prövad, säger Christer Danielsson på Länsarbetsnämnden i Uppsala Län.

Centrum för Handikappforskning vid Uppsala Universitet ska nu genomföra en studie för att se vad som händer med de personer som fick sluta. Man ska också se vad som blev av de arbetsuppgifter som de lönebidragsanställda tidigare utförde vid Universitetets institutioner.

(ikapp) □





# Vad är det djur kan, där vetenskapen/människan går bet??

**Ibland tänker jag rätt mycket, har liksom tid att göra det. Dessa tankar började surra i mitt huvud när min hund låg med sitt huvud i mitt knä och jag kände hur värmen och lyckan över att ha henne nära fyllde mitt hjärta.**

Jag fastnade i ovanstående ämnet Djurs betydelse för människan. Och då menar jag inte som mat eller som "försökskaniner" utan som hjälp till att öka livsviljan då den brutits, dämpande av ångest och liknande.

Sedan en tid, vet jag, att man använder delfiner i rehab/habiliteringen för barn och ungdom med autism och/eller med traumatiska upplevelser. Dessa metoder har visat sig mycket effektiva. Ett exempel är det barn som ännu inte har lärt sig tala men uppnått en ålder av åtta år fick simma med sina nya vänner. Efter en vecka yttrade han sina första ord. Vad beror detta på kan man fråga sig. Jag, som gammal fritidspedagog, (1/2) spec. pedagog blev självklart nyfiken!

Många läkare frågar sig också men använder denna metod som varit så framgångsrik, parallellt med forskning förstås.

## • Lär av delfiner

Delfinexperten Lotten Od berättar att delfiner är "fenor" (ha, ha ursäkta, kunde inte låta bli) på att känna av individens känslor och använder sin energi till att leka fram glädjen. De är tålmodiga, uppfinningsrika och ger sig inte förrän de lyckats. Nu finns denna forskning främst i USA men även här i Sverige gör man upptäckter där djur påverkar sjuka människor positivt.

Fick läsa en artikel om hem för

äldre och demenssjuka där det ingår en huskatt eller en hushund.

Barbro Beck-Friis, professor i äldrevard och som introducerat flera hundar i äldrevarlden, berättar om en kvinna som bodde på ett sjukhem och som sällan sade något begripligt utom när hunden klev in i rummet. Då var hennes röst och meningar tydliga och med glädje hälsade hon på den.

I England finns det till och med sjukhus där det är självklart att patienterna får ta med sig sitt älsklingsdjur, man menar då att patienterna blir sjukare om kontakten bryts.

Är det detta en ny kunskap eller...? Indianerna i programserien "Vise männen" som visades i TV 4 berättar att det är en gammal tradition i deras kultur, att man söker djuren när man är sjuk. De menar på att djuren hjälper deras själar.

Jag hade då ännu inte läst just dessa artiklar eller hört programmen men ändå kanske hade något av detta i bakhuvudet när jag själv blev sjuk, för snabbt bestämde jag mig för att skaffa en valp.

Min medvetna tanke var "jag måste ha något som tvingar mig att skratta varje dag, annars kommer jag aldrig mer att le" för ett skratt förlänger livet brukar man ju säga....

## • Flisa var mitt allt

Situationen krånglade ytterligare till sig då jag blev ensamstående kort

efter hemkomsten från sjukhuset, Flisa var mitt allt. Hon skuttade, och gjorde krumbukter så att jag kom på mig själv med att skratta flera gånger varje dag. Dessutom krävde hon att få gå promenader, vilket var en nödvändighet även för mig, visade det sig. Om jag låg för länge och inte ville gå upp tog hon tag i byxbenet och drog mig ur soffan.

Jag behövde lunggymnastiken för att få upp slemmet då jag hade svårt att hosta upp det.

När jag var "under isen" lade hon sig intill och slickade bort mina tårar och gav mig gränslös kärlek. Som allt annat var mitt självförtroende i botten men inte brydde hon sig om att jag inte kunde tala normalt eller äta normalt. Förmodligen betedde jag mig ändå onormalt för att vara hund ....

Den yviga, stora, busiga vovven var den som lyssnade bäst på mig

Inte för att hon har bättre hörsel, eller ens kunde förstå orden utan för den starka viljan att förstå och inte ha förmågan(?) att bli rädd för att drabbas av samma öde. Hon lär mig att njuta av nuet, djur oroar sig inte för morgondagen de kan verkligen konsten att leva Här & Nu och vara nöjda med det.

Och bara en sådan sak... man kan berätta hemligheter för henne utan att hon skvallrar. Dessutom är hon en utmärkt sängvärmare!

Susanna Ruben □

# Studie i omvårdnads- frågor

*Jag vill rikta ett stort och varmt tack till Laryngfonden som genom sitt bidrag under 1997 givit mig möjlighet att arbeta som kontaktsjuksköterska, samt undersöka och ge förslag till fortsatt utveckling av omvårdnaden för patienter och anhöriga i Hallands län som är drabbade av huvudhals tumör.*

Öron-, näs- och halskliniken i Halmstad består av en mottagning, en vårdavdelning med 14 vårdplatser, akutmottagning dygnet runt och hörselvårdsavdelning. Klinikens upptagningsområde omfattar hela Hallands län och mottagning finns i Falkenberg, Kungsbacka, Laholm och Varberg vilket gör att spridningen på patienter är stor rent geografiskt.

Kliniken upplever sig ha svårigheter med att följa upp och erbjuda patienter med huvud-halstumör en god kontinuitet och omvårdnad under hela sjukdomsperioden. Detta beroende på att en stor del av behandlingen sker utomläns och att patienterna söker den öron-, näs och hals mottagning som ligger närmast till hands inom länet.

## • Undersökning 1

För att höja kvaliteten på omvårdnaden och omhändertagandet av dessa patienter var det viktigt att analysera vårdkedjan, det vill säga patienternas olika vårdkontakter med sjukvården under hela sjukdomsperioden, samt att få en uppfattning om hur patienter och personal i vårdkedjan upplever kommunikationen, informationen och samarbetet mellan de olika enheter som är involverade.

Det var också viktigt att få definierat om och när patienterna efterfrågade ett utökat psykosocialt stöd vilket skulle kunna leda till större trygghet för denna patientgrupp. Nyckelord var information, kommunikation, kontinuitet. På grund av ovanstående genomfördes två undersökningar, vårdkedjeanalys och enkätundersökning till vårdgivare och patienter.

Vårdkedjeanalysen genomfördes:

- genom journalgranskning,
- genom inventering av befintliga vårdprogram,
- genom informationsmaterial från öron-näs- och halskliniken i Göteborg, Halmstad och Lund.

Resultatet visade att vårdkedjan är komplicerad och att antalet kontakter med olika läkare var hög. Dokumentationen i journalen av fysiskt och psykiskt välbefinnande var så gott som obefintligt. Genom vårdprogram och informationsmaterial kunde riktlinjer utarbetas för att ge en allsidig information och förståelse till patient/anhörig och personal om handläggning och tillvägagångssätt vid cancerdiagnos inför regionsvården.

## • Undersökning 2

Den andra undersökningen riktade sig till patienter och vårdgivare i den yttre och inre vårdkedjan.

Detta för att se om patienter och personal var nöjda med den information de fick från oss, om kommunikationen fungerade på ett tillfredsställande sätt, om de upplevde samarbetet som gott och om patienterna upplevde att de fick stöd under sin sjukdomsperiod. Nyckelord var information, kommunikation, samarbete, kontinuitet, trygghet och psykosocialt stöd.

Enkätundersökningarna genomfördes

- genom frågeformulär till vårdgivare och patienter
- genom personliga samtal och möten

Resultatet visade att patienterna upplevde att samarbetet mellan de olika enheterna fungerade bra. Informationen om cancerdiagno-

sen gavs till de flesta patienter av en specialistutbildad läkare och övervägande patienter upplevde att informationen var tillräcklig och att den förmedlades på ett bra sätt. De flesta var ensamma när beskedet gavs och hade önskat att någon närstående varit med. Endast en patient hade haft någon ansvarig sjuksköterska under sin behandlingstid.

Personalen i regionsjukvården uppfattade samarbetet som gott men önskade mer information om vad patienten fått för cancerbesked och vilken information som givits till patienten gällande undersökning och behandling.

Gemensamt för alla vårdgivare var önskemål om bättre framförhållning vid hemgång, samordning av tider och gemensam vårdplanering, liksom att de i mån av tid önskade hospitering och ett större utbyte av varandras erfarenheter genom att träffas mer regelbundet. Undersökningen till patienterna visade att det fanns ett behov av att en sjuksköterska med god kunskap och kännedom om onkologisk omvårdnad, behandlingsmetoder och psykosociala effekter skulle finnas tillgänglig som stöd från det att diagnosen givits och en tid efter behandlingens avslutning.

För att uppleva trygghet, känna kontinuitet och få kommunikationen att mellan de olika vårdnivåerna i vårdkedjan behövs det en sjuksköterska som samordnar vården samt ger det psykosociala stöd som patienterna efterfrågar. Denna verksamhet bör starta redan vid diagnosbeskedet vilket skulle medföra att vården anpassas individuellt och tillgängligheten ökar.

### • Förslag på fortsatt arbete

För att höja vårdkvaliteten, inrätta ett register för att samordnings/kontakt-sjuksköterskan skall kunna se var i vårdkedjan patienten befinner sig och utifrån detta planera en individuell omvårdnad.

Upprätta kontinuerliga vårdteamsmöten med patient och den personal som är inkopplad på patienten.

Starta upp med onkologronder en gång i månaden för att kunna erbjuda patienten en bättre kontinuitet.

Fortsätta med utbildning inom canceromvårdnad till personal på kliniken.

Starta upp utbildnings och stödgrupper för de anhöriga.

Upprätta riktlinjer och standards inom alla delar av canceromvårdnaden för att höja och kontinuerligt kunna göra en utvärdering av vårdkvaliteten.

### • Övrigt

Under året har jag som klinikrepresentant deltagit i olika kvalitetspro-

jekt som bedrivits på länssjukhuset och i södra Halland där också representanter för olika patientföreningar medverkat. Genom detta även varit med om att utforma vårdprogram gällande nutrition, kontaktsjuksköterskeverksamhet och palliativvård för cancerpatienter

Deltagit och presenterat Laryngfonden genom mitt projekt vid temadagar som arrangerats på sjukhuset och i länet.

Deltagit i psykosociala nätverk i södra regionen Lund och är med att starta upp ett liknande nätverk i västra regionen.

Deltagit i en samtals och utbildningsgrupp för patienter med huvud-halstumör på kliniken tillsammans med kurator och logoped.

Deltagit som smärtombud i regelbundna möten och utbildningar på sjukhuset.

Arrangerat seminarie-eftermiddagar med temat "smärta utan gränser" på länssjukhuset och nästa seminarie den 4/3 är Margareta Söderberg tillsammans med Ingrid

Terje inbjuden för att tala om kommunikationen, samtlets betydelse och cancerrelaterad smärta.

Utformat riktlinjer för information och omhändertagande av patienter drabbade av tumör i huvud-halsregionen.

Utformat förslag på en samordnings/kontaktsjuksköterskas arbetsuppgifter.

Utbildat mig själv, 40 poäng onkologisk omvårdnad i Vänersborg vilket gör att jag nu har en titel som specialist sjuksköterska i onkologisk omvårdnad.

Sist men inte minst haft möjlighet att följa patienter och anhöriga under deras sjukdomsperiod samt kunnat följa upp dem under vistelsen både på regionssjukhus och i hemmet.

Genom utökad kontakt på grund av personliga möten med distrikt-sjuksköterskor och personal i regionsvården haft en bra kommunikation till gagn för patient och anhörig.

Med vänlig hälsning  
Kerstin Ankeråa, leg. sjuksköterska  
Länssjukhuset Halmstad □

## Ny broschyr för Laryngectomerade

En ny broschyr med information om hur man klarar de praktiska problem som uppstår när man är nyopererad har arbetats fram av leg. logoped Erna Gustavsson vid logopedmottagningen i Karlstad tillsammans med Sten-Ove Pettersson, som själv är laryngectomerad, styrelsemedlem i Laryngförbundet och kontaktman i Värmland.

Vid flera tillfällen under senare år har patienter och anhöriga frågat efter skriftlig information som komplement till den muntliga. Man har trots upprepad muntlig information känt sig osäker på hur man skall klara av sin nya livssituation.

Denna broschyr ger information om vilken hjälp man kan få i det tidiga skedet efter operationen, hur man sköter sin röstventil och sitt

stoma, vilken rätt man har till tandvård och handikappersättning, vilka hjälpmedel man kan ha behov av, etc.

Den sista sidan i broschyren är viktig. Där kan man föra in namn och telefonuppgifter på de personer som kan vara till hjälp under den första tiden hemma efter operationen.

Broschyren är framtagen med ekonomiskt stöd från Laryngfonden samt Logopedmottagningen i Karlstad.

Den kan beställas kostnadsfritt från

Sten-Ove Pettersson  
Styrbordsgatan 12  
652 27 Karlstad  
tel. 054 - 21 87 35.

□

Det gäller dig som  
fått ditt struphuvud  
bortopererat

Du talar med ny röst  
och andas genom ett  
hål på halsen.

STIFTELSEN  
LARYNGFONDEN

Landstinget i Värmland  
Logopedmottagningen  
Certifikatjukhuset i Karlstad

# Må Bra-helg i Tällberg



**Må Bra-helgen på Hotell Dalecarlia i Tällberg den 17 till 19 april blev en succé. God mat, trevlig samvaro och intressanta utflykter till bl.a. Mora och Zorngården bildade ett fint minne.**

Den 17-19 april hade jag och min make förmånen att få delta i en Må Bra-Helg i Tällberg.

Det kändes mycket spännande att få åka dit och sammanstråla med Laryngvänner från andra delar av Sverige.

Vi blev inkvarterade på Hotell Dalecarlia som ligger mycket högt och vackert och med en vidunderlig utsikt över sjön Siljan. Det berättades att i byn Tällberg bor det ca 250 personer och att det finns åtta hotell. Jag tycker att det vittnar om att bygden är vacker och att många konferenser läggs just där. Till hotellets förfogande finns också en SPA och Fitness anläggning. Vi hade vid anmälan fått beställa om vi önskade behandlingar där, t.ex. massage, ansiktsbehandling, fot-

vård eller manikyr. Självt hade jag beställt kinesisk massage och det var något som jag verkligen kan rekommendera.

Lördag morgon efter en mycket god och riklig frukost stod "Kostens betydelse för vår hälsa" på programmet. En tjej som hette Janet Bröms, och var friskvårdskonsulent berättade om hur kosten skulle vara sammansatt för att vi skulle må bra.

Hon betonade vikten av att dricka mycket vatten, vilket jag själv tror att många inte gör (där-ibland jag själv). Som avslutning gav hon oss dessa tänkvärda ord: "Jag älskar mig själv och därför sköter jag min kropp med kärlek, ger den närande mat och dryck, klär mig med kärlek och min kropp svarar mig med livfull hälsa och energi".

• (T. b.) *Medeltidsmiddagen i Gustav Wasas anda var en exotisk upplevelse för de flesta.*

## • Qi Gong

Efter en liten paus för bensträckning var det så dax att få inblick i medicinsk Qi Gong. En tjej som hette Carina (jag har glömt hennes efternamn) förklarade för oss att det hela gick ut på att arbeta med sin livskraft. Hon visade en del rörelser för oss och slutligen fick vi också försöka att genomföra en övning där vi "tog in" kraft i våra egna kroppar.

Förmiddagen hade nu snabbt runnit iväg och det var tid för

• (Till v.) *Två glada deltagare – Ulla Petersson och Per Brännmark.*





lunch. Efter lunch blev det en gemensam bussutflykt med en mycket kunnig guide som hette Agneta Björkman. Hon berättade om bygden och vilka platser vi passerade och sjöng också några visor, så att vi fick ett prov på hur svårt det kan vara att förstå Älvdalsdialekten.

#### • Dalahästar och Zorn

Första stopp blev i Nusnäs, där vi fick tillfälle att se tillverkning av dalahästar hos Nils Olssons hemslojd.

Kosan styrdes nu vidare till Mora och Zorngården där vi delades in i två grupper för guidning i konstnären Anders Zorns hem. Jag tyckte för egen del att det var mycket intressant, eftersom jag aldrig tidigare varit där, trots att jag bor endast några mil därifrån. På återresan till hotellet körde vår chaufför på slingriga byvägar så att vi fick

tillfälle att se äkta genuin dalabygd.

Åter vid "vårt" hotell och en stunds vila innan det var dax för gemensam middag. Alla hade "klätt upp sig" och väntade en vanlig middag, men ack vad vi bedrog oss. Ingen vanlig måltid väntade! Middagen serverades i ett intilliggande hus och när vi kom dit fick alla klä ut sig till pigor och drängar och medverka i ett spel som handlade om Gustav Wasas bravader i Dalarna. Det är svårt att med ord beskriva alla dråpliga repliker och synen av alla utklädda runt de rustika träborden.

#### • Festmåltid

Måltiden som bestod av revbenspjäll, rökt lax, stekt fågel, Gustavskorv (en speciell rökt korv som tillverkas av hästkött) och nybakat bröd som serverades på träplankor. Inga vanliga bestick användes, endast några Moraknivar låg på

varje bord. Således fick fingrarna tjänstgöra som bestick.

Efter medeltidsmiddagen var det så dax att vandra upp till hotellet igen och där fanns tillfälle för de som ville att ta sig en svängom till levande musik.

Många av oss valde kanske istället att sitta och prata i mindre grupper en stund. Efter en mycket trevlig och innehållsrik dag var det tid att krypa till kojs.

Söndag f.m. och vår trevliga samvaro närmade sig slutet. Vid 11-tiden vinkade vi farväl åt alla i bussen innan vi styrde kosan hemåt.

Vi vill tacka för en trevlig och givande samvaro med Er alla. Ett särskilt tack till Gun-Marie Larsson, Hans-Åke Ellvén och Bo Persson som planerat och fixat det roliga vi fick uppleva.

*Ingalill och Ingvar Andersson,  
Sundborn* □



• Den i torftiga paltor klädde Gustav Wasa har ändå något kungligt i sin hållning. Den ljuva pigan vid hans sida heter egentligen Rickard Isaksson.



• Eva och Adam Mannerlid – två av Gustav Wasas trogna "undersåtar" – fann sig väl tillrätta i den medeltida miljön.

## En lyckad helg

Med buss, bil eller tåg ställde vi kosan upp till vackra Tällberg i Dalarna. Jag hade beställt vackert väder hos vädergudarna, men beställningen levererades endast till hälften.

Meteorologerna hade lovat snö och regn, men tji vad de hade fel. På fredagen lättade molntäcket ju närmare Dalarna vi kom. Lördagen blev molnig men med uppehållsväder. Hemresedagen var disig med blöta stora snöflingor.

Ja, nog om vädret. Efter upprepa-de telefonsamtal och tackbrev från deltagarna kan jag summera helgen som mycket lyckad.

### • Mycket arbete och planering

Att anordna en sådan här aktivitets-helg är både stimulerande och spännande men också arbetsam, eftersom helgen skall passa alla deltagare. Vilka kan äta och vad kan man äta? Massage, ansiktsbe-handling, fotvård ...vem har beställt vad? Vem åker med bil, buss, tåg alt. flyg? Allt skall fungera för att resultatet av helgen skall bli så bra det bara går. Tack vare orga-nisatören och tillika förbundskans-lits "gullgosse och allfixare" Hans-Åke Ellvén har allt organisationsar-bete flutit till allas belåtenhet.

Personalen på Dalecarlia vill jag ge en stor eloge för deras goda vil-ja att tillfredsställa allas våra behov. En deltagare var dock besviken på matens konsistens, men summera-de ändå resans helhet som trivsamt.

Att vi sedan hade en trevlig buss-chaufför – "Bertil" – som körde oss

lugnt och tryggt, gjorde resan ännu mer tilltalande.

En av deltagarna, Viola Lande-wall, hade klurat ut rebusfrågor och annat "energiknälsarbete" som tids-fördriv under bussresan. Här är några exempel. Prova själva (svar finns i slutet av artikeln).

### Vilka städer eller orter i Sverige tänker man på?

- 1 Halshugga.....
- 2 Plagg.....
- 3 Bondkvinna.....
- 4 Timmerö.....
- 5 Mynt med förbindelse.....

### Känner Du till våra svenska för-namn?

- 6 Kan man slå på ett snöre?.....
- 7 Kan man ha längst ner på byxan?.....
- 8 Finner man fågelägg i ?.....

- 9 Tas alltid pastorn på?.....  
 10 När det bara är lite rött?  
 .....  
 11 Säger han uppskattat om  
 apelsindryck?.....

**Vilka länder sökes?**

- 12 BADRAISUENIA.....  
 13 UNELVEZEA.....  
 14 RÖKESIRET.....

**• Hur gick det?**

Jag och leg. sjuksköterskan Lena Nyström hade stor möda under många skratt innan vi kunde komma fram till svaren.

Apropå Lena Nyström, arbetskamrat till mig på ÖNH-kliniken, Karolinska sjukhuset. Att ha en sjuksköterska med på resan kändes tryggt och att det sedan var just Lena kändes extra tryggt. Lena fick visa sina yrkeskunskaper, eftersom vi hade ett benbrott, en handstuckning, en blå tå, ett infekterat öga, en kanylrengöring och två deltagare med tandbesvär. Allt sköttes på ett perfekt sätt.

**Jag summerar helgen :**

- att äta god mat,
- att ha trevligt tillsammans med andra medlemmar i förbundet,
- att få spela knekt och piga i Gustav Wasa-spelet,
- att få åka på en guidad tur i sköna Dalarna med en guide som sjunger på dalmål,
- att bli uppbjuden till dans,
- att få öva medicinsk Qi Gong,
- att genom ett föredrag få tänkvärda ord i god livsföring och kost...

...gjorde att allt nedlagt arbete kändes meningsfullt.

*Gun-Marie Larsson* □

**Svaren på frågorna**

- 1 Nacka. 2 Trosa. 3 Mora.  
 4 Stockholm. 5 Örebro.  
 6 Knut. 7 Frans. 8 Bo. 9 Alvar  
 10 Rosa. 11 Jos-e-fin.  
 12 Saudiarabien. 13 Venezuela.  
 14 Österrike.

# Ett stort tack!

– från oss medlemmar  
 med anhöriga

## Underbar miljö

Vi ber att få tacka för arrangerandet MÅ BRA-HELG på Hotell Dalecarlia 17-19 april. Vi tyckte vi fick uppleva en helg i underbar miljö, med god mat och varma bad.

Vistelsens höjdpunkt var nog resan till bl.a. Mora och Zorngården med en utmärkt guide, som då och då utbrast i välklingande sång.

*Motala 1998-04-22*  
*Yvonne och Ragnar Norelius* □



## Att känna gemenskap...

...med andra som har samma handikapp och samma sjukdomsproblem, att vara tillsammans och dela erfarenheter, ger en livslust och glädje av livet.

Jag kan uppskatta det mer än en vanligen frisk, människa, genom att jag var så nära att förlora det.

Allt detta fick jag erfara, när jag var på "Må bättre dagar" i Tällberg 17 - 19 april.

Vädret var inte bland det bästa, men vem brydde sig om det. Naturen, det öppna landskapet, utsikten över Siljan, den fina maten, och det fina programmet med föredrag, avslappning och utflykter har skänkt mig kraft och vilja att leva, inte bara existera.

Jag tackar alla kurator Gun-Marie, syster Lena och alla som har bidragit till detta veckoslut.

Jag fick inte bara "Må bättre dagar" jag fick även "Må bättre veckor"

*Adam Mannelid med fru Ewa,  
 Stockholm* □



## Må Bra i Tällberg.

Ett tack till arrangörerna av MÅ BRA-HELGEN i Tällberg. En omväxlande och trevlig helg som gav möjlighet att utbyta erfarenheter i en miljö som fick alla att koppla av och vara sig själva.

Denna som många andra träffar arrangerade av SLF och Laryngfonden är tillfällen man minns och gärna påminner sig när det ibland känns litet jobbigt.

Med ett handikapp är det lätt att man isolerar sig och det är då viktigt att man har bekanta att prata med som förstår de problem man känner av. Denna träff liksom andra har givit oss möjligheten att knyta många nya vänskapsband som underlättar tillvaron.

Teater är något som intresserar oss mycket och den föreställning vi fick se om Gustav Wasas flykt genom Dalarna var helt otrolig.

Än en gång, ett stort tack till er som arrangerade denna helg.

*Uppsalaföreningen  
 Majny och Sven Eriksson* □



• Gustav med "bov" och stgill.

# Aloha!

*Här kommer en hälsning söderifrån, närmare bestämt från Stensunds folkhögskola, som ligger någon mil söder om "världens ände".*

Det är torsdag kväll och jag sitter i datarummet två trappor upp i huvudbyggnaden och skriver detta. Spöktimmen närmar sig så denna skrivelse kan inte bli så lång. Men jag vill i alla fall dela med mig av mina intryck av denna rehab.-kurs.

I måndags samlades vi, 16 deltagare inkl. vår ledare Siv Baglien, vid Klarabergsviadukten och efter lite väntan kom vi iväg.

## • En eloge till husmor

Vid framkomsten blev vi först tilldelade våra rum, sedan vankades de lunch och jag måste ge en eloge till husmor, som hade ordnat så att alla våra behov blev tillfredsställda. En del skulle ha mixad mat, några var vegetarianer, bl.a jag, och ytterligare någon var mjölkallergiker. Maten var mycket god och vällagad hela tiden. Dessutom hade man en vidunderlig sjöutsikt från matsalen.

På eftermiddagen i klassrummet fick vi tid att lära känna varandra. Och efter kaffepaus föreläste Joulo, skolans idrottslärare, om hälsa och friskvård. Plötsligt var det middagsdags och efter uppehåll på två timmar fortsatte Joulo sitt anförande.

När kvällen kom var det några av oss som träffades i dagrummet. En del spelade kort och andra satt bara och pratade. Det blev rätt sent innan man kom i säng.

Dag två började för min del med att jag fick gå och banka på dörrarna till dem som inte varit förutseende att ta med sig en väckarklocka. Sedan en snabb frukost för vi skulle på bussutflykt till ett naturreservat som hette Stenporten. På ditvägen passerade vi många slott och herrgårdar och efter ca 1½ timme var vi framme. Den syn som mötte oss var fantastisk. Skog, äng och hav i samma vy. Husmor hade

skickat med termos och nybakta bullar och där satt vi och gottade oss och tittade ut över allt detta.

Chauffören körde en annan väg hem och på sätt fick vi ju se lite mer av Sörmlands vackra natur.

## • Kluriga frågor

Vi kom hem precis lagom till lunch och efter att vi ätit skulle läkare och kurator komma från Karolinska sjukhuset och Radiumhemmet. Överläkare Eva Munch-Wikland, kurator Gun-Marie Larsson och docent Hans Strander fick svara på många kluriga frågor från oss "patienter" och när de åkte hem, verkade de rätt trötta.

Efter kvällmaten drog sig alla upp till gymnastiksalen och där mötte oss Malin, Joulos fru, som egentligen är keramiker men kan en hel massa annat också. Hon hade med sig några kassetband med häftig musik, som vi skulle gymnastisera till. Det tyckte vi alla var rätt skönt så det vill vi ha mera av nästa år.

Nu kommer vi till dag tre som inleddes med att husmor kåserade om gångna tider och det var väldigt intressant. Efter förmiddagskaffet kom logoped Britta Hammarberg (som nu blivit professor) tillsammans med tre studenter som gick sista terminen på logopedutbildningen, Huddinge sjukhus. Vi delade upp oss i grupper och övade oss sedan att tala. Britta visade också filmer på våra olika handikapp så vi fick mer förståelse för varandras svårigheter. Hon nämnde också vad nytt som hänt på hjälpmedelsfronten.

Dag fyra inleddes med "skapande". Malin hade gjort iordning bord med ritpapper och vi fick till uppgift att varje bord skulle måla en

årstid. Självt kom jag i den grupp som skulle måla våren. Det gällde att stå vid en plats och måla och sedan på ett givet tecken (när musiken slutade) förflytta sig till vänster och fortsätta där. Och när man gått laget runt, skulle det vara färdigt.

Jag glömde ju tala om vilken musik vi hade till. Det var Vivaldis Årstiderna. Det var kul att se att man utan vidare kunde utskilja sommaren, hösten och vintern på de andras tre "konstverk".

Malin hade också köpt in små träskulpturer som föreställde olika fåglar, som vi skulle måla och dom fick vi med oss hem om vi ville. Och det ville alla.

## • Ekologisk rening

Efter lunch kom redaktör Per-Ola Jansson och föreläste lite allmänt om olika högskolor och i synnerhet Stensund. När vi druckit eftermiddagskaffe var det dags att gå till Vattenbruket.

Det är en anläggning som på ekologisk väg renar avloppsvatten och där man som sista steg odlar växter i det. Vattnet släpps sedan ut i en bassäng där man har kräftodling innan det som rent vatten går ut i Östersjön.

På kvällen hade Siv några papper med en massa roliga, kluriga frågor och vi satt där och rådbråkade våra SMÅ hjärnor.

Men nu sitter jag här i datarummet och i morgon har vi utvärdering och sammanfattning. Efter lunch blir det hemfärd. Men innan dess ska vi också avtacka Sivan, som alltid ställer upp ideellt på anordnande av både resor och kurser. Tack Siv.

*Kramar från Viola* □



# Vardagsbekymmer

## Jag är förbannad!



**Jag måste hejda mig lite och fundera över vad som gör mig så arg. Måste bara skrika rakt ut först... var är nu talventilen... den bör jag ha om jag vill höra något ljud från min strupe.**

Vet i alla fall vad som utlöste ilskan. Felleverans från hjälpmedelscentralen. Men det är knappast dem jag blir så upprörd över trots att jag inte längre kan räkna antalet felleveranser jag fått.

Nej, efter en del funderande kom jag underfund med att det nog var det, att någon ändrat min beställningsorder av kompresser och annat som jag behöver, utan att rådgöra med mig först.

Sommaren är här, även om det knappat märks, och denna beställning skall täcka sommarens behov.

Den som har ändrat tyckte

kanske att det inte spelar så stor roll vilken trachkompress jag får men för mig har det en stor betydelse.

Man kan jämföra det med varför köpa nylonstrumpor när det finns ylledamasker? Okej, jag håller med... jämförelsen kanske haltar något men jag hoppas att ni ändå hänger med i mitt resonemang.

Jag som så många andra har drabbats hårt men tycker mig ändå få unna mig lyxen att ha förbandsmaterial som både fungerar och ser hyfsade ut. En praktisk form av fäfånga kan man kanske kalla det...

Ännu har jag inte fyllt 40 och får acceptera att mitt liv inte blev som jag hoppats, även om jag inser att det liv jag fått inte är dåligt och är ett privilegium mot vad människor i andra delar av världen får.

Så det är inte av otacksamhet som jag blir förbannad utan för att någon tar beslut för min räkning utan min vetskap och eftersom jag har regelbunden kontakt med ca 20 instanser sedan jag blev sjuk, blir det en hel del missförstånd.

Oavsett om det är små eller stora beslut som tas över mitt huvud, blir jag berörd!... och vem vill bära ylledamasker på sommaren? I alla fall inte jag... .

(Så nu har ilskan blåst över, det var skönt att ni lyssnade! Tack!)

Är gravt talhandikappad, tungan är bortopererad p.g.a cancer. Sedan ett år trachotomerad (hål i halsen). Kan inte svälja därmed inte äta & dricka alls, har kvar en ofarlig men stor tumör på balanssinnet vilket gör mig obläsrad, oj, jag menar vinglig.

Susanna □

*Är det något du är förargad på, glad över, vill förändra, kort sagt något du vill förmedla – skriv till "Fria ord"*

## Tandvården reformeras

**Regeringen föreslår en 60 procentig tandvårdssubvention för människor med funktionshinder eller sjukdom. Den nya reformen ska träda i kraft 1999.**

Tanken bakom regeringens förslag är att förebyggande tandvård ska bli billigare för alla och att de kostsamma ingreppen därmed kan undvikas. I propositionen föreslås en ersättning med 30 procent för alla vuxnas bas tandvård, ekonomiskt stöd för 20 till 29-åringar gällande även undersökningar och en extra 60 procentig subvention för sjuka och funktionshindrade. Fri

etableringsrätt och fri prissättning införs för tandläkare i syfte att öka konkurrensen och sänka kostnaderna för patienterna.

Slopad ersättning för lagningar med amalgam ska bidra till att ett förbud mot amalgam kan införas inom två år. Personer i särskilda boendeformer med stora vårdbehov kommer att få avgiftsfri uppsökande munvårdsbedömning. De kommer även få tandvård på samma villkor som sjukvård och omfattas av sjukvårdens högkostnads-skydd på 900 kronor per år. Män-skor som under en kortare period på grund av sjukdom behöver särskild tandvård kommer också omfattas av sjukvårdens högkostnads-skydd. För patienter som behöver stora och kostsamma åtgärder, som implantat eller broar,

införs ett system med självrisk på 3 500 kronor. De får då en subvention med 60 procent på den kostnad som överstiger 3 500 kronor. Reformen ersätter den nuvarande tandvårdsförsäkringen och beräknas kosta 1,9 miljarder kronor per år.

– Det här är en bra reform, säger socialminister Margot Wallström. De senaste årtiondena har svenskarnas tandhälsa förbättrats kraftigt. Nu underlättar vi för människor att behålla den goda tandhälsan. Ingen ska behöva skjuta upp en behandling i onödan.

(ikapp) □

**FAKTA:** Regeringens proposition bygger på utredningen "Tänder för alla" som *ikapp* skrev om 19/1. I utredningen fanns dock inget förslag om självrisk på 3 500 kronor. □

# utställningen

## "Makten över mitt liv"

Vad är det som ger mig makten över mitt liv? Jag skulle kunna fundera över svaret i tre dagar, men jag väljer min envishet. Det säger Anna, som har en ovanlig funktionsnedsättning och är en av dem vi får möta i utställningen "Makten över mitt liv". Utställningen är ett samarbetsprojekt mellan Riksutställningar och HSO.

De som är unga idag är makt-havare i morgon. Därför vänder sig utställningen till ungdomar i högstadiet och på gymnasiet. Tanken är att visa att människor med funktionshinder inte är annorlunda än människor som inte har något funktionshinder. Våra drömmar, förväntningar och krav på livet är desamma.

### •Röd tråd

Men villkoren är inte desamma. För att alla ska få samma möjligheter krävs att samhället utformas med tanke på funktionshindrades behov och förutsättningar. Ett

handikapp uppstår ju först i mötet med en otillgänglig omgivning. FN:s standardregel nummer 1 "Ökad medvetenhet" går som en röd tråd genom utställningen.

### •Subjektivt urval

"Makten över mitt liv" bygger på ett antal intervjuer med unga människor - med och utan funktionshinder. Föremålen som visas är valda utifrån intervjuerna. Utställningen är därmed mycket subjektiv. Tanken har inte varit att göra en hjälpmedelsutställning, utan att visa föremål som kan tänkas intressera unga människor. Så här finns rullstolen såväl som plåtadojorna, handcykeln liksom det allergisanerade sminket.

Utställningen kommer att turnera Sverige runt i två år, med start 19 september på Upplandsmuséet i Uppsala.

### •Kringaktiviteter

Samtidigt som utställningen

visas på en ort ska en mängd kringaktiviteter ske. Allt från politikerdebatter om den handikappolitiska planen till rockband - om handikapprörelsen så vill. Detta är en utmärkt chans för handikapporganisationerna att visa upp vad man har att bjuda på - och samtidigt en möjlighet att slåss för sina hjärtefrågor.

### •Hela landet ska sjuda

Tanken är att hela landet under dessa två år ska sjuda av aktiviteter kring funktionshindrades möjligheter. Följande orter är bokade: Upplandsmuséet 19 september - 1 november 1998, Västerbottens Museum 28 februari - 11 april 1999, Norrbottens Museum 17 april - 13 maj, Blekinge Museum "Kreativum" 29 maj- 4 juli. Preliminärbokade är Jönköping 28 augusti - 10 oktober 1999, Örebro hösten 1999 och Värmland våren 2000.

**HSO**

## "PRESS-STOPP"

Atos Medical AB tar över Gibeck LaryCares produkter

Atos Medical AB och Gibeck LaryCare AB har träffat en överenskommelse som innebär att Atos Medical AB övertar alla LaryCares produkter, såsom Stom-Vent, Stom-Vent 2 och Rengöringsservett.

LaryCare upphör med alla produkter till laryngektomerade patienter och överför även sin produktutveckling av produkter inom detta område till Atos Medical AB.

Övertagandet innebär att Stom-Vent, Stom-Vent 2 samt Rengöringsservett från den 1 september 1998 beställs och levereras av Atos Medical.

Genom sammanslagningen kommer Atos Medical AB att kunna erbjuda ett bredare urval

av fukt-/värmväxlare och därmed ytterligare möjliggöra den så viktiga behandlingen av luftvägarna för de laryngektomerade. Atos Medical fortsätter med stor kraft utvecklingen och introduktionen av fukt-/värmväxlare till laryngektomerade patienter över hela världen,

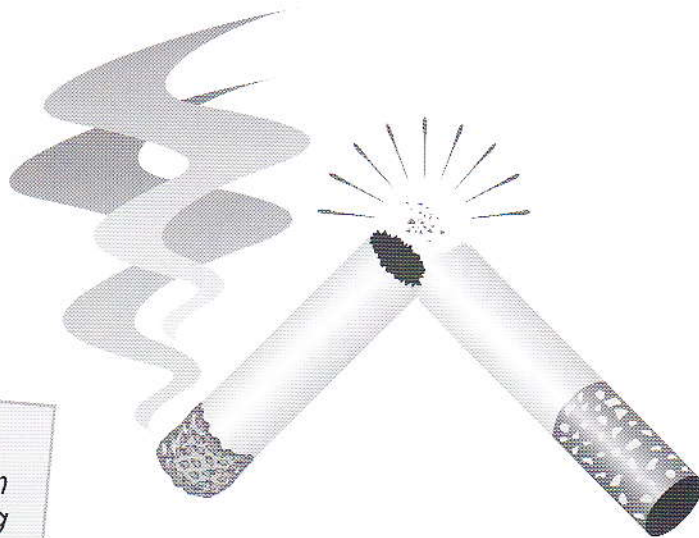
Atos Medical AB kommer att leverera ovanstående produkter tillsammans med vårt övriga sortiment, med samma servicegrad och kvalitet som LaryCare gjort hittills.

Order kan från den 1 september 1998 skickas till:

ATOS Medical,  
Box 183,  
242 22 HÖRBY

Tel. 0415 - 198 20 Kundservice: Christel Gustavsson Fax 0415 - 198 98

# Aktivt anti-rökarbete



Hej Erik, Arne och Gösta.

Ert framförande på Sommarhemsskolan var bra trots en del småsaker som jag tycker. Gösta var lätt att höra medan Erik var svår att höra. Det skulle vara bättre om ni t.ex. hade litet diabilder att visa, när lek eller frågor. Det skulle inte bli så jobbigt att höra i längden. Jag tycker verkligen att ni skall fortsätta att resa runt skolor eftersom ni är ett avskräckande exempel för många. Fortsätt med det goda arbete ni gör!!

Mvh

Lisa Staräng  
klass 7 a

Hej Erik, Arne och Gösta.

Jag tyckte det var ganska lätt att höra vad ni sa. Jag tycker det var avskräckande att få veta vad som kanske kan hända om man röker, men alla delar inte min åsikt. Jag har blivit väldigt negativ ställd till det här med rökning. Jag tycker ni skall fortsätta att besöka skolor.

Tack för att ni ville komma och hälsa på oss.

Kristine Edeus  
7 a Sommarhemsskolan.

Hej Erik, Gösta och Arne.

Jag tycker det var väldigt bra att ni kommer ut till klasser och visar hur det verkligen kan bli när man röker. Det får mig verkligen att tänka efter innan någon bjuder på en cigarrett.

Det är väldigt modigt av er att våga visa upp erat handikapp. Jag och de andra blev väldigt berörda.

Tack så mycket.

Det var lärorikt.

Mvh

Evelina Myrbäck

Hej!

Erat besök här på Sommarhemmet var litet anorlunda. Ofta står människor där och föreläser om sådant de inte varit med om själva, men det är väl bra det.

Ni är ju ett levande bevis för att sånt här kan hända.

Eran föreläsning var bra. Att man får operera bort stämbanden är bara en av många saker som kan hända när man röker. Hela temadagen gick ut på att få en negativ syn mot tobak. Jag tror att det lyckades. Jag hoppas att alla andra också tycker det.

Fortsätt att resa runt och berätta.

Hanna Leonardsson.

**Laryngföreningen Göteborg har sedan flera år varit på Sommarhems skolan i Uddevalla och medverkat vid skolans temadagar.**

Att föreningens arbete sätter spår hos eleverna är helt klart. Efter föreningens sista besök kom det åttiosex (86) brev från elever som fått sig en tankeställare.

Från redaktionen kan vi bara säga, hoppas att ni fortsätter ert arbete.

Några av breven återges på denna sida.

## Ur Sydsvenska Dagbladet saxades denna rubrik



Det sitter en 75-årig tant i Lyckeby utanför Karlskrona och ägnar dagarna åt att omväxlande surfa på Internet och följa vinter-OS från början till slut.

**Det är Sigbrit Ruben som kallar sig själv tant.**

Hon häpnar över att kunna följa OS på Internet. Hennes budskap är att äldre varken är korkade, feiga eller ointresserade av teknik.

Man betraktas ju som dum från första pensionsdagen. Dessutom

säger folk att de gamla inte vågar något. Jag började med Internet i julas, det är jättekul. Men man får lov att ransonera sig så det inte blir för dyrt.

Det är många i pensionärsföreningen jag är med i som också skulle vilja ha Internet men tyvärr är det så att alla inte klarar kostnaderna. **Det är därför många äldre inte har dator, inte av någon annan anledning. Man vill ju hänga med.** □

Här kom det snabba och raka besked. Det är kanske hög tid att myndigheterna ser till att pensionärerna får möjlighet att skaffa dator?? Kanske att många skulle må bra av att få denna möjlighet.

Från redaktionens sida ser vi gärna fler inlägg i denna debatt. Skulle någon vara negativ till datavärlden så är det inte förbjudet att tala om...

Per-Arne Herbertson  
f.d. red. □

## Ale kommun blir först i landet med efterfrågad utbildning

**Hemvårdspersonalen i Ale kommun ska utarbeta ett studiematerial för alla som arbetar med svårt cancersjuka i hemmet och på sjukhem. Detta unika grepp finansieras av Cancerfonden med 800 500 kronor under tre år.**

Förutom att hemvårdspersonalen får nya kunskaper som gagnar cancersjuka och anhöriga i Ale kommun, ska studiematerialet kunna användas av alla som arbetar inom den kommunala hälso- och sjukvården i Sverige.

– Det finns idag ingen specifik utbildning för denna grupp vårdbiträden, undersköterskor och sjuksköterskor som ofta kommer den cancersjuka och anhöriga mycket nära. Därför hoppas vi mycket på detta vårdkvalitetsprojekt, säger Sylvia Sauter, ansvarig för vårdut-

veckling och patientstöd på Cancerfonden.

Det faktum att allt fler svårt cancersjuka bor hemma den sista levnadstiden, ställer nya och stora krav på kommunens hemsjukvård. God cancervård handlar om att behandla smärta och andra symptom men också om att ge ett bra psykosocialt stöd till den sjuka och anhöriga – att vara lyhörd och kunna hantera sin egen rädsla för döden.

Utbildningsmaterialet ska växa fram i studiecirkel utifrån hemvårdspersonalens egna erfarenheter. Frågor och idéer sammanställs i ett studiematerial för undervisning i studiecirkel.

Studiecirkelarna leds av projektledarna Margareta Andersson och Lisbeth Sjöling, vårdutvecklare respektive äldreomsorgschef i Ale

kommun. Till sin hjälp har de även kommunens palliativa rådgivningsteam – distriktsläkare och sjuksköterskor – som är specialiserade på vård i livets slutskede.

– Vi inleder med föreläsningar, därefter sätter vi oss ner i grupper. Studiecirkel är en bra form för att diskutera svåra frågeställningar om exempelvis döden och hur man själv – på ett professionellt sätt – ska förhålla sig till döden, säger Margareta Andersson.

Utgångspunkten för arbetet bygger på en studie av tio anhörigas upplevelser av cancervården, vars närstående har vårdats och dött i hemmet, på sjukhem eller sjukhus. Den visar att personalen – alla kategorier – inte har den kompetens som krävs för att vara ett bra psykosocialt stöd. □

PM

**Bilaga till ansökningsblankett Stiftelsen Laryngfonden.**

**Vid ansökan om bidrag från Stiftelsen Laryngfonden skall följande beaktas:**

1. Ansökningarna prövas av fondens styrelse. Ansökningar med oklara medicinska bedömningar tar styrelsen hjälp i sin bedömning av ett medicinskt råd bestående av läkare, logoped, kurator och sjuksköterska.
2. Ansökan skall alltid göras på fondens blankett.
3. Medel kan endast beviljas för ansökningar som svarar mot bestämmelserna i fondens stadgar § 1, vilken lyder:  
"Fondens ändamål är att främja forskning och utveckling, särskilt på hjälpmedelsområdet, inom områdena laryng-, hemi- och glossektomi (munhåle cancer) samt främja vård och rehabilitering och ge stöd för behövande sjuka och opererade inom dessa områden, dock ej avseende sådant som åligger stat, landsting och kommun enligt gällande lagar, regler och praxis."
4. Sökt aktivitet får ej vara påbörjad innan ansökan inkommit till fonden.  
Notera att den sökandes behov och förväntningar inte alltid stämmer överens med fondens stadgar och styrelsens beslut.
5. Sista ansökningsdagar, fonden tillhanda, är årligen **15 mars, 15 juli och den 15 november.**
6. För rehabiliteringsresa/kurs (skall vara organiserad och med program) eller rehabiliteringsvistelse på anläggning inom Norden utgår bidrag med högst 800:- / dygn för enskild sökande vilken är opererad och/eller strålbehandlad för cancer i öron-, näs- och halsområdet.  
För medhjälpare (anhörig eller sjukvårdskunnig person) utgår bidrag med högst 400:- / dygn.  
7 dygn är längsta bidragstiden, högst en ansökan kan beviljas (inkl. punkt 7) per kalenderår
7. För rehabiliteringsresa / kurs (skall vara organiserad och med program) eller rehabiliteringsvistelse på anläggning **utom Norden** utgår bidrag med högst 600:- / dygn för enskild sökande vilken är opererad och/eller strålbehandlad för cancer i öron-, näs- och halsområdet.  
För anhörig utgår bidrag med högst 300:- / dygn.  
Vid rehabiliteringsresa/kurs **utom Norden** gäller att leg. sjuksköterska eller läkare skall medfölja på resan  
För medföljande sjuksköterska läkare utgår ersättning för kostnaden för resa och uppehälle. 7 dygn är den längsta bidragstiden. Högst en ansökan kan beviljas (inkl. punkt 6) per kalenderår.
8. För forskningsstöd, symposier och konferenser görs bedömningar utifrån de skäl som anges samt i oklara frågor efter särskild prövning med hjälp av fondens medicinska råd.
9. Beträffande redovisning och dokumentation hänvisar fondstyrelsen till "PM till kontrakt" som bifogas beviljat anslag. Styrelsen ser gärna att en kort berättelse över genomförd aktivitet / projekt för införande i Svenska Laryngförbundets tidning "**LARY**".
10. För fondens ekonomiska redovisning grupperas beviljade medel i tre grupper.  
**Grupp 1: Information, utbildning, forskning och medicinsk utrustning.**  
**Grupp 2: Stipendier och konferenser.**  
**Grupp 3: Rehabilitering och rekreation.**  
Denna redovisning är offentlig.

**OBS! Vid resor, ange i ansökan avrese- och återkomstdatum, antal deltagande opererade / strålbehandlade, antal följeslagare (sjukvårdspersonal, föreläsare etc.)**

# Projekt Rumänien

Vi är några personer som arbetar inom ÖNH-området vid Länsjukhuset i Halmstad och är specialintresserade av laryngectomi och munhålecancer och av patienter inom dessa diagnosgrupper.

Vi har nu startat ett projekt som syftar till att försöka hjälpa laryngectomerade och munhålecanceropererade i Rumänien där dessa områden inom sjukvården är mycket eftersatta.

Vi har etablerat kontakt med en logoped i Bukarest och med ordföranden i det rumänska Laryngförbundet. Avsikten med projektet är att samla ihop material i Sverige och på plats i Rumänien hjälpa enskilda individer att få hjälpmedel. Vi vill också ge utbildning åt vårdpersonal och patienter.

Genom detta upprop vill vi be alla Er som har gamla Servoxapparater, sugar, luftfuktare, talförstärkare eller andra hjälpmedel för laryngectomerade hemma hos Er eller på Era mottagningar/hjälpmedelsförråd att sända dem till undertecknade Apparaterna behöver inte vara intakta då vi ämnar göra en översyn av all utrustning innan vi vidarebefordrar den till Rumänien.

Om Du är privatperson och vill skicka något till oss kan Du skicka per postförskott så löser vi ut paketet och Du slipper kostnader.

Det går också bra att kontakta Lena på kvällstid på det privata telefonnumret. □

## Gruppen för hjälp åt Rumäniens laryngectomerade/munhålecanceropererade

**Lena Bengtson**

*leg logoped*

Logopedavdelningen

Länssjukhuset

301 85 HALMSTAD

tel. 035-13 14 76

privat:

Hallandsgatan 21

302 36 Halmstad

tel. 035-10 10 08

**Kerstin Ankeråa**

*leg sjuksköterska*

ÖNH-klin avd 73

Länssjukhuset

301 85 HALMSTAD

tel. 035-13 11 73

*Ett stort och varmt tack för hjälpen!*

## Bo Persson nominerad

Förslag till ledamot i arbetsgrupp för samordning av information om det reformerade tandvårdsstödet

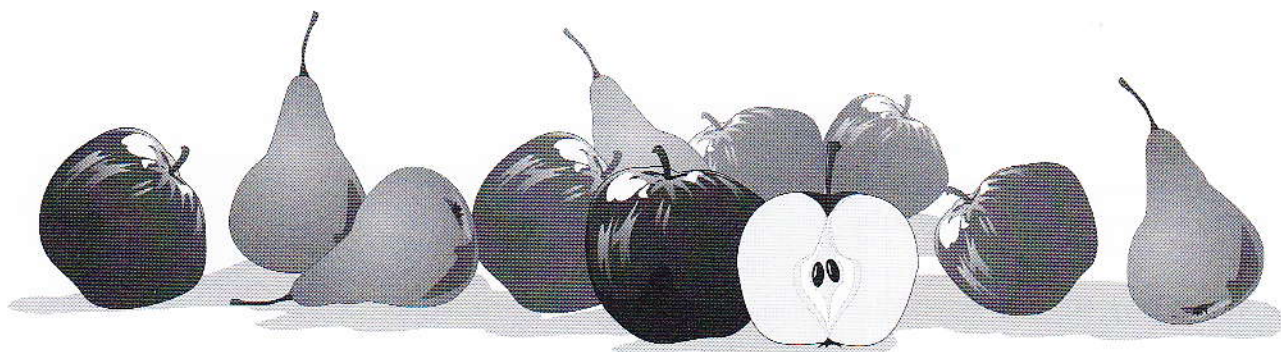
Handikappförbundens samarbetsorgan, HSO, har erbjudits att nominera en person till uppdrag som ledamot i rubricerade arbetsgrupp. Efter inkomna nomineringar har styrelsen för HSO, beslutat att nominera ordförande Bo Persson, Svenska Laryngförbundet. □

## Dansk Landskurs på Vingstedcentret

Förbundsordföranden Bo Persson och kassaförvaltaren Gert Hall representerade Svenska Laryngförbundet vid den årliga landskursen som ägde rum den 24-27 juni

På programmet behandlades frågor om laryngectomi/munhålecancer. Bearbetning av krissituationer diskuterades samt upplysning om handikappet och förståelsen från allmänheten. En historisk beskrivning om gångna tider fick deltagarna. Kostens betydelse var ett annat intressant ämne. Deltagarna fick även uppleva en naturresa till Ravningsbroen.

*Bo Persson och Gert Hall* □





SVENSKA LARYNGFÖRBUNDET

## läns och regionalföreningar

med kontaktpersoner

**Falun: Laryngföreningen Dalarna**

Holger Andersson  
Rådmanvägen 27, 791 61 FALUN  
Tel. 023-160 95

**Gävle: Laryngf. Gävleborg med Norrland**

Siv Baglien  
Oxtorget 1 B, 826 32 SÖDERHAMN  
Tel. 0270-16459, även fax  
010-20 30 963 mobil

**Göteborg: Laryngföreningen Göteborg**

Box 120 53, 402 41 GÖTEBORG  
Tel. 031-42 30 28  
Eric Hermansson  
Gitarrgatan 1, 421 41 V.FRÖLUNDA  
Tel. 031-17 87 63

**Halmstad: Hallands Laryngförening**

Ulla Karlsson  
Betelvägen 10, 302 30 HALMSTAD  
Tel. 035-102 123

**Linköping: Sydöstra Laryngföreningen**

Nils Björck  
Mårdstigen 4, 590 30 BORENSBERG  
Tel. 0141-410 46

**Skaraborg: Laryngföreningen Skaraborg**

c/o Per Eggan  
Bredgatan 2 A, 534 91 VARA  
Tel. 0512-164 00, 0708-12 83 13

**Stockholm: Stockholms Läns**

**Laryngförening**  
c/o Gunnar Schneider  
Henriksdalsringen 45, 4 tr, 131 32 NACKA  
Tel. 08-615 03 24

**Södra Sveriges Laryngförening**

Lennart Johansson  
Per Albin Hanssons väg 56 B 214 63 MALMÖ  
Tel. 040-96 23 40  
Gert Hall  
Kastvindsvägen 2, 231 55 TRELLEBORG  
Tel. 0410-189 65 även fax  
070-524 89 65 mobil

**Uppsala: Uppsala Laryngförening**

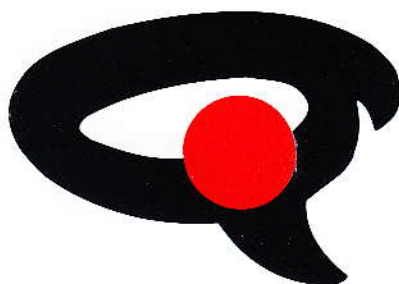
S:t Johannesg. 28, 752 33 UPPSALA  
Tel. 018-56 09 36  
Sven & Majny Eriksson  
Ekbacken, Löt, 740 11 LÄNNA  
Tel. 0174-220 84

**Västerås: Västmanlands Laryngförening**

Kaarlo Vuolle  
Lerkärilsgatan 10, 723 51 VÄSTERÅS  
Tel. 021-41 74 76

**Laryngföreningen i Örebro, Värmlands  
och S-län**

Sten-Ove Pettersson  
Styrbordsgatan 12, 652 27 KARLSTAD  
Tel. 054-21 87 35



## STIFTELSEN LARYNGFONDEN

*i kamp mot cancer*

**Laryngfonden** – en fristående fond instiftad av Svenska Laryngförbundet – står öppen för ansökningar om bidrag, vilka kan beviljas i enlighet med fondens ändamål:

**Fondens ändamål** är att främja forskning och utveckling, särskilt inom

områdena laryng-, hemilaryng- och glossektomi samt främja vård och rehabilitering för behövande sjuka inom dessa områden, dock ej sådant som åligger stat, landsting och kommun, enligt gällande lagar, regler och praxis.

***Bidrag och gåvor emotages tacksamt på:***

**Bankgiro: 5793-0661 • Postgiro: 91 82 58-5**

Ansökningsblankett för bidrag finns hos:

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

Barks Väg 14 / 170 73 SOLNA / tel: 08-655 40 01

## POSTTIDNING B

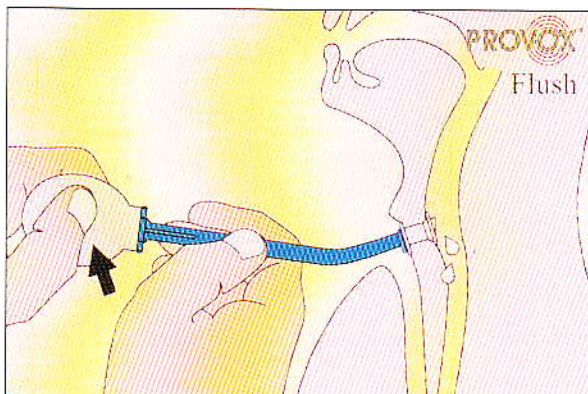
Svenska Laryngförbundet

Barks väg 14

170 73 SOLNA

## Atos Medical introducerar

**PROVOX<sup>®</sup> Flush**

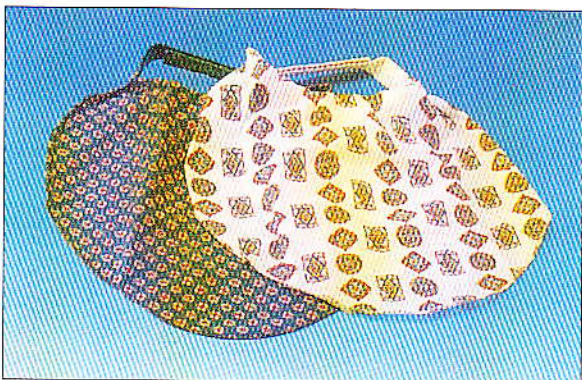


Provox<sup>®</sup> Flush förbättrar rengöringen av röstventilen. Detta sker enkelt och effektivt genom att spola rent röstventilen med vatten.

- Provox<sup>®</sup> Flush bör användas tillsammans med Provox<sup>®</sup> borsten.
- Änden på produkten är utformad på ett sådant sätt att man minskar risken för att få ned vatten i luftröret.
- Provox<sup>®</sup> Flush passar till både Provox<sup>®</sup> och Provox<sup>®</sup>2 röstventilen.

Orderinformation: Ref.nr. 7206 (1 st Flush och 1 st Borste)

## StomaScarf



## StomaPolo



- Ca 50 olika mönster
- Bomull
- Bomull/polyester
- Bomullsjersey
- Polyester/viskos
- Band med kardborrförslutning

Kontakta oss för ytterligare information om priser, mönsterkarta samt artikelnummer.

**ATOS**  
MEDICAL

Box 183, 242 22 Hörby

Tel. 0415 198 00 - Fax 0415 198 98

E-Mail: [info@atosmedical.com](mailto:info@atosmedical.com)

Web site: <http://www.atosmedical.com>

PROVOX<sup>®</sup> är ett registrerat varumärke  
ägt av Atos Medical AB

